

Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»

Publishing house «BREEZE»,
Montreal, Canada

PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF BUSINESS

Collective monograph

The monograph is included in scientometric database RSCI

**Publishing house «BREEZE»,
Montreal, Canada,
2014**

Publishing house «BREEZE»

**PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT
OF BUSINESS**

Reviewers:

Dimitar Kanev,

Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics (Varna, Bulgaria)

Ivan Brezina,

prof. Ing., CSc.

Faculty of Economic Informatics,

Department of Operations Research and Econometrics

The University of Economics in Bratislava

Recommended for publication by the Editorial Board

of scientific journal "Economics and Finance"

(protocol № 12 of 19.12.2014)

Science editor: Ph.D. in Economics, Associate Professor, Professor of RANH

Drobyazko S.I.

Problems of social and economic development of business: Collective monograph. - Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2014. - 408 p.

ISBN 978-1-926711-21-8

Collective monograph is published as part of crosscutting theme of the research, «Problems of social and economic development of business», the state registration number **0114U006191**.

Research essence of the concept of socio-economic development of the company, its nature and specific modifications of display areas. Specific character of mechanism of sustainable development of economic systems at the state level, sector, industry and enterprise formation has also been investigated. Mechanism of social and economic enterprises' development has been analyzed.

Collective monograph is intended for politicians, scientists, entrepreneurs, teachers, postgraduate students, students and anyone interested in the issues of formation the mechanism of effective regulation of enterprise economic activity.

ISBN 978-1-926711-21-8

© 2014 Copyright by Publishing house «BREEZE»

© 2014 Authors of the articles

© 2014 All rights reserved

CONTENT

1. REGIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL EDUCATIONS, BRANCHES AND PRODUCTIONS	7
ГЛАВА 1.1. РЕИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ В ПЛАНЕ УСТОЙЧИВОЙ ЗАНЯТОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ СЕРБИИ. Аджич София	7
ГЛАВА 1.2. LOKALNY WSKAŹNIK ROZWOJU SPOŁECZNEGO (LHDI) W WOJEWÓDZTWACH POLSKI. Barczak A.	16
ГЛАВА 1.3. РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА НА ПРИМЕРЕ МЕСТНОСТИ КУЖЕНТИК. Маркс-Бельска Р., Дэрэшевский В.	22
ГЛАВА 1.4. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕДУМОВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ. Барна М.Ю.	29
ГЛАВА 1.5. МОДЕРНІЗАЦІЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОЦЕДУР НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ТА РОЗБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА. Дем'янюк А.В.	37
ГЛАВА 1.6. КОМПЕНСАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ МІНІМІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ АГРАРНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ. Жавнерчик О.В.	43
ГЛАВА 1.7. DIAGNOSTIC ANALYSIS OF INTELLECTUAL CAPITAL OF UKRAINIAN REGIONS. Zhuravlyova I.V.	51
ГЛАВА 1.8. АГРОПРОМИСЛОВА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО КОМПЛЕКСУ. Кухта К.О.	57
ГЛАВА 1.9. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ГАЛУЗЕЙ У ВИМІРІ РЕГІОНУ. Лелюк С.В.	62
ГЛАВА 1.10. ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УКРАЇНІ. Мартиненко В.О.	67
ГЛАВА 1.11. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ КОМПЛЕКСІВ РЕГІОНУ Момот Т. В., Овсєкіна О.А., Абасс К. Джауд	72
ГЛАВА 1.12. БРЕНДИНГ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЕГИОНА. Нездойминов С. Г.	78
ГЛАВА 1.13. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СПИРТОВОГО ВИРОБНИЦТВА. Олійник О.С.	86
ГЛАВА 1.14. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РИНКУ ІННОВАЦІЙ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ. Прохорчук С.В.	92
ГЛАВА 1.15. РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ: ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ. Сливка Я.В.	99
ГЛАВА 1.16. ЗНАЧИМІСТЬ ДЕТЕРМІНАНТ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ. Сотниченко Л.Л.	105

ГЛАВА 1.17. «ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ. Стадник М.Є.....	116
ГЛАВА 1.18. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SUGAR-BEET BRANCH IN UKRAINE. Tysyachuk A.V.....	123
ГЛАВА 1.19. УПРАВЛІННЯ НАФТОГАЗОВИДОБУВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ КОРПОРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ НА СИСТЕМНО-СИНЕРГІЧНИХ ЗАСАДАХ. Фадєєва І.Г.	128
ГЛАВА 1.20. АУДИТ ОПЕРАЦІЙ ЗА ДОГОВОРАМИ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ: УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕДУР. Шкабрій Н.О.....	141
ГЛАВА 1.21. УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ. Шмиголь Н.М., Павлюк Т.С....	148

2. GEOPOLITICS, GLOBALIZATION OF THE ECONOMIC RELATIONS AND INTERREGIONAL COMMUNICATIONS 155

ГЛАВА 2.1. PROBLEMS OF MANAGING THE HUMAN FACTOR IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZING WORLD ECONOMY. Yordanova E. Sh.	155
ГЛАВА 2.2. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГЕОПОЛІТИКИ ІЗ ДЕРЖАВНИМ РЕГУЛЮВАННЯМ УКРАЇНИ. Бойко В.С.....	159
ГЛАВА 2.3. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ. Демчук Н.І., Павленко О.П.....	166
ГЛАВА 2.4. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕОРІЙ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ. Єрмоленко Т.М.....	172
ГЛАВА 2.5. ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНСТИТУТІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН. Квасницька Р.С.	179
ГЛАВА 2.6. СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ. Потравка Л.О.	184
ГЛАВА 2.7. ВИСОКОШВИДКІСНА МАГІСТРАЛЬ, ЯК ДВИГУН ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. Степанова Л.Б.....	189
ГЛАВА 2.8. РОЗВИТОК ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ. Чепеленко А.М.....	194
ГЛАВА 2.9. SPECIFICITY OF THE MODERN PARADIGM OF THEORETICAL STUDIES OF THE ECONOMIC SYSTEM IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION. Shevchenko E.A.	199

3. FEATURES OF DEVELOPMENT OF BUSINESS..... 205

ГЛАВА 3.1. THE ECONOMIC AND MANAGEMENT PROBLEMS OF RENEWABLE ENERGY BUSINESS DEVELOPMENT. Denins Andris	205
ГЛАВА 3.2. THE ASSESMENT APPROACH TO INNOVATION MANAGEMENT EFFICIENCY OF COMPANIES. Denins Andris.....	213
ГЛАВА 3.3. PERFORMANCE EVALUATION OF STATE-OWNED COMPANY IN LATVIA. Gasūne Dz., Deniņš A.	220

ГЛАВА 3.4. TRENDS AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF ORGANIC AGRICULTURE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2014-2020.	
Nikolova M.	228
ГЛАВА 3.5. DEVELOPMENT AND LEGAL ASPECTS OF THE INNOMINATE CONTRACTS. Yordanova M.S.	236
ГЛАВА 3.6. ІНСТИТУТ ГЕОГРАФІЧНИХ ЗАЗНАЧЕНЬ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ.	
Андрощук Г.О., Афян А.А.	241
ГЛАВА 3.7. ОСНОВНІ ПОРУШНИКИ ТА ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ. Башинська І.О.	262
ГЛАВА 3.8. РИЗИКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРЕДИТНІЙ СФЕРІ	
Бондаренко Л.А.	267
ГЛАВА 3.9. ASSESSMENT OF THE INDUSTRIAL ENTERPRISES STABILITY ACCORDING TO THE INTERESTS OF STAKEHOLDERS BASED ON FUZZY LOGIC METHODS. Gorokhova Tetiana	274
ГЛАВА 3.10. КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ.	
Зайцева О.І., Шилкіна К.О., Самойленко К.В.	287
ГЛАВА 3.11. МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ПЕРСОНАЛУ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОГО МАШИНОБУДУВАННЯ. Копитко М.І.	293
ГЛАВА 3.12. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ. Мареніченко В. В.	298
ГЛАВА 3.13. АСОЦІЙОВАНІ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ, ОРІЄНТОВАНОМУ НА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ. Мареха І.С.	304
ГЛАВА 3.14. ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.	
Бурий С.А., Мукомела-Михалець В.О.	310
ГЛАВА 3.15. РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ. Неживенко А.П.	325
ГЛАВА 3.16. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ. Нестеренко О.С.	330
ГЛАВА 3.17. КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У КОНКУРЕНТНОМУ ПРОСТОРІ. Полозова Т.В.	336
ГЛАВА 3.18. ПРИБУТОК ЯК ПРОВІДНА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ.	
Ставерська Т.О.	345
ГЛАВА 3.19. ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА. Філіпішина Л.М.	352

4. PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SPHERE OF THE REGION	362
ГЛАВА 4.1. МЕХАНИЗМ ЭМИССИИ КРЕДИТНЫХ ДЕНЕГ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ СТРАНЫ. Бариды Н.П.	362
ГЛАВА 4.2. ПРОБЛЕМИ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ М. СУМ. Винниченко Н.В.	366
ГЛАВА 4.3. ESTIMATION OF THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNIT'S SOCIAL DEVELOPMENT LEVEL. Matvieieva Y.T., Myroshnychenko I. O.	371
ГЛАВА 4.4. ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА. Орехова К.В.	381
ГЛАВА 4.5. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ. Ярошенко А.С.	387
 5. PROBLEMS OF MODERNIZATION OF PRODUCTION INFRASTRUCTURE.....	395
ГЛАВА 5.1. СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ. Клокар О.О.	395
ГЛАВА 5.2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ. Федорчук О.М.	402

Література:

1. Причини краха малого и среднего бизнеса в Украине. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.city536.com/biznes/20-2010-4567-97-987/658-prichiny-kraxa-malogo-i-srednego-biznesa-v-ukraine>
2. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 2013р. № 3. – Ст. 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
3. Малый бизнес в Украине в 2013 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://d290351.u72.ukrhosting.com/subpage29.html>
4. Державний комітет статистики. – 2013р. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Закон України «Про податковий компроміс» // Урядовий портал. – 2014.- [Електронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247321229&cat_id=244274160

ГЛАВА 3.17. КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У КОНКУРЕНТНОМУ ПРОСТОРИ

Полозова Т.В.

кандидат економічних наук, доцент

Харківський національний університет радіоелектроніки

Конкурентоспроможність підприємств на світових ринках у значній мірі визначається інноваційно-інвестиційною спроможністю підприємства, яка стає не тільки фактором ефективного розвитку самого підприємства, але й важливою складовою розвитку національної і світової інноваційних систем. Тому на тлі активізації євроінтеграційних процесів підвищується актуальність процесів діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності держави, регіонів, галузей, підприємств. Це вимагає розробки та використання сучасного методичного інструментарію діагностики та моніторингу з метою позиціонування інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства (І-ІСП) у конкурентному просторі.

Питанням розробки та застосування методичного інструментарію в інноваційно-інвестиційній сфері присвячено велику кількість наукових праць. Зокрема, серед зарубіжних учених слід відзначити праці Д. Аакера, І. Ансофа, Е. Брукінга, П. Друкера, М. Портера, Б. Санто, Р. Фахтудінова, Й. Шумпетера. Питання інноваційного та інвестиційного розвитку та оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу розглянуті у роботах таких відомих українських науковців, як П.Г. Перерва [1], С.М. Ілляшенко [2], О.М. Ястремська [3], Л.В. Соколова [4], П.П. Микитюк [5] та ін. Питанням оцінки інноваційної спроможності та економічної діагностики присвятили свої роботи такі вчені, як: С.В. Лабунська [6], Н.В. Смолінська [7], О.Г. Мельник [8], Я.А. Фомин [9] та ін. Однак еволюція методологічних підходів до вирішення зазначених питань у часі та просторі обумовлює необхідність постійного їх аналізу з метою подальшого поглибленого вивчення та удосконалення за умови поширення сфери практичного застосування та мінливості зовнішнього середовища.

Метою даного дослідження є формування концептуальної моделі діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі.

Економічна діагностика загалом покликана виявити й зрозуміти проблеми підприємства, його сильні й слабкі сторони, місце компанії на ринку й серед конкурентів, дати кількісну і якісну оцінку стану підприємства як цілісного організму стосовно зовнішнього бізнес-оточення і у той же час складної системи, що включає організаційну, виробничу, фінансову, управлінську структури у всіх їхніх взаємозв'язках [8].

Методологічні положення діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі в даному дослідженні будуються на основі системного підходу, який базується на принципах системного дослідження й конструювання економічних об'єктів. У його основі лежить рух від цілого до частини. Відповідно до цього підходу дослідження ґрунтується на таких методологічних принципах: системність, інтегрованість, комплексність, адаптивність, цілеорієнтованість.

Розгляд діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства з позицій системного підходу показує, що вона проявляється одночасно в чотирьох аспектах:

а) функціональному – як функція управління, що забезпечує зворотний інформаційний зв'язок з об'єктом управління;

б) аналітичному – як аналітичний базис, який є фундаментом для оцінки інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства;

в) інформаційному – як система, заснована на формуванні спеціальної інформації, використовуваної для прийняття інноваційно-інвестиційних рішень;

г) динамічному – у формі кількісного виміру динаміки рівня інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства.

Рис. 1. Концептуальна модель діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі

Джерело: розробка автора

Принцип інтегрованості – основний принцип, заради якого конструюється модель інтегрованої оцінки й вибирається система показників. Реалізація даного принципу представлена розробкою й використанням інтегрованих показників, одержуваних на основі узагальнення часткових показників. Причому інтегрований показник розглядається не ізольовано від часток, а у взаємозв'язку з ними. Використання інтегрованої інформації діагностики дозволяє забезпечити погодженість прийняття рішень як по напрямках діяльності (виробничої, фінансової, інноваційно-інвестиційної та ін.), так і за рівнем (стратегічні, тактичні).

Принцип комплексності також є одним із ключових принципів діагностики. Він означає, що опис досліджуваного об'єкта з погляду поставленої мети повинен охопити всі основні аспекти проблемної ситуації.

Принцип адаптивності припускає постійний моніторинг і аналіз результатів діагностики з метою коректування фінансових показників стратегічних планів і управлінських рішень. Це означає, що діагностика не обмежена рамками економічної системи, тобто при формуванні банку даних необхідно враховувати мінливість зовнішнього середовища й вчасно вносити корективи в інформації.

Принцип цілеорієнтованості системи припускає чітке виділення меж об'єкта діагностики, адресність і конкретність висновків. Це означає, що діагностика має переслідувати конкретну мету.

У даному дослідженні запропоновано концептуальну модель діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі, яка представлена на рис. 1.

Запропонована структуризація процесу діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у вигляді концептуальної моделі, дозволяє представити її як безперервний процес. Структура й функції діагностики досліджуються як на стадії діагностики, так і на стадії синтезу й модифікації інформації. Використання кібернетичного підходу в процесі діагностики дозволяє досліджувати й оцінити результати діяльності підприємства під іншим кутом, чому вони досліджувалися на основі відомих традиційних підходів фінансово-економічного аналізу.

Наведені блоки діагностики відрізняються глибиною, деталізацією, конкретністю аналітичних процедур і висновків. У загальному виді всі блоки діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства розмежовані на дві групи: попередня експрес-діагностика та комплексна діагностика. Взаємозв'язок між ними забезпечується тим, що результати експрес-діагностики використовуються для обґрунтування пріоритетних напрямків комплексної діагностики.

Як видно з рис. 1, запропонована концептуальна модель діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі містить вісім основних блоків: блок 1 – визначення мети проведення діагностики; блок 2 – інформаційне забезпечення процесу діагностики; блок 3 – попередня експрес-діагностика, яка містить два підблоки: діагностика фінансового стану підприємства та діагностика фінансової спроможності наявних інноваційно-інвестиційних проектів; блок 4 – вибір методу і формування системи показників для проведення діагностики; блок 5 – безпосередньо діагностика інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі; блок 6 – узагальнення результатів діагностики; блок 7 – прийняття рішень та розробка відповідних заходів на основі результатів діагностики; блок 8 – моніторинг і контроль за виконанням запланованих заходів.

Перший блок запропонованої моделі передбачає необхідність визначення мети діагностування, яка обумовлена високими часовими й вартісними витратами на проведення такої процедури. Загальною метою діагностики є встановлення діагнозу об'єкта дослідження й оцінка його стану на дату завершення цього дослідження й на перспективу. Для доцільності проведення діагностики необхідно визначити мету. Якщо це самодіагностика з метою визначення рівня інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства в аналізованому періоді, то необхідно встановити періодичність проведення такої процедури, наприклад, наприкінці звітного року. Метою може бути оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості підприємства (об'єкта дослідження) з боку потенційних інвесторів. Таким чином, процес діагностування повинен бути зв'язаний з визначенням конкретних цілей здійснення такої процедури, з наявністю серйозних відхилень у роботі підприємства, які викликали необхідність у проведенні додаткової діагностики, з постійним моніторингом інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства з метою позиціонування у конкурентному просторі.

Другий блок на рис. 1 «Інформаційне забезпечення процесу діагностики» передбачає збір й аналіз зовнішньої й внутрішньої інформації досліджуваного об'єкта (об'єктів). Інформаційною базою для діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності

підприємства є статистична та бухгалтерська звітність, до якої в даний час в Україні належать [10]: Баланс (Звіт про фінансовий стан) (форма № 1); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (форма № 2); Звіт про рух грошових коштів (форма № 3); Звіт про власний капітал (форма № 4); Структурне обстеження підприємства (форма № 1-підприємство (коротка)); Звіт з праці (форма № 1-ПВ); Звіт про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання (форма № 6-ПВ); Обстеження інноваційної діяльності підприємства (форма № ІНН); Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства (форма № 1-інновація); Звіт про створення та використання передових технологій та об'єктів права інтелектуальної власності (форма № 1-технологія); Звіт про виконання наукових та науково-технічних робіт (форма № 3-наука); Звіт про набуття прав інтелектуальної власності та використання об'єктів права інтелектуальної власності (форма № 4-нт); Відомість обліку нематеріальних активів, нарахованої амортизації (зносу) (форма № ВНА-1); Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів (форма № 2-інвестиції); Звіт підприємства про реалізацію інвестиційного проекту в спеціальній (вільній) економічній зоні або на території пріоритетного розвитку (форма № 1-ІП); Звіт про іноземні інвестиції в Україну (форма № 10-зез); Звіт про інвестиції з України в економіку країн світу (форма № 13-зез).

Така інформаційна база є доступною, об'єктивною та може бути зібрана як для досліджуваного підприємства, так і для підприємств-конкурентів, які входять до порівняльних класів в процесі діагностики.

У запропонованій моделі на рис. 1 третій блок «Попередня експрес-діагностика» має і самостійне, і допоміжне значення. Даний блок містить два напрями:

- діагностика фінансового стану підприємства (передбачає розрахунок загальновідомих показників оцінки фінансового стану підприємства з подальшим їх агрегуванням);

- діагностика фінансової спроможності наявних інноваційно-інвестиційних проектів (передбачає фінансову оцінку проектів та оцінку ефективності на основі концепції дисконтування грошових потоків).

Даний блок розглядається як попередній або допоміжний етап перед проведенням комплексної, просторової діагностики та стосується в більшій мірі досліджуваного підприємства. Хоча за наявності інформації, для повноти діагностичної процедури даний блок бажано застосувати і для підприємств-конкурентів, які обрані для порівняльної бази в процесі діагностики.

Показники, які розраховуються в межах експрес-діагностики можуть служити більш концентрованим, вузьким, чітким орієнтиром для формування системи показників (ознакового простору) у процесі комплексної діагностики. Наприклад, за інших рівних умов, результати експрес-діагностики показали низьку рентабельність інвестицій. Це може вплинути на вибір оціночних показників при більш детальній процедурі діагностування. Тоді до ознакового простору обґрунтовано може бути включений інтегрований показник інноваційно-інвестиційної активності або будь-який інший, що характеризує ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. Якщо метою діагностування є оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості об'єкта дослідження, то в межах ознакового простору даному інтегрованому показникові буде привласнений більший ваговий коефіцієнт значущості з погляду потенційного інвестора. Це дозволяє зробити акцент на "слабких місцях", що надає процесу діагностики більш об'єктивний та збалансований характер.

Таким чином, третій блок концептуальної моделі діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства має потрійне значення:

- по-перше, є попереднім етапом, після проведення якого може зникнути необхідність у проведенні комплексної просторової, більш трудомісткої діагностики об'єкта дослідження (тобто результати розрахунків дозволять одержати незадовільний фінансовий стан підприємства або наявність (чи готовність) до реалізації потенційно збиткових інноваційно-інвестиційних проектів);

- по-друге, результати розрахунків показників у межах експрес-діагностики можуть бути використані при комплексній просторовій діагностиці інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства;

- по-третє, порівняння фактичних показників досліджуваного підприємства з нормативними (при діагностиці фінансового стану підприємства), може служити орієнтиром при формуванні ознакового простору в процесі просторового діагностування, надаючи особливу увагу (більш питому вагу) виявленим негативним відхиленням.

Методика розрахунку показників оцінки фінансового стану підприємства, які визначаються при експрес-діагностиці, знайшла відбиття в багатьох працях українських і російських учених-економістів [9, с.33-41].

Механізм розрахунку показників оцінки фінансового стану підприємства має бути адаптований під сучасні форми і бланки фінансової звітності підприємства України, які затверджені Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (ПСБО № 1) [10].

Як один з напрямів попередньої експрес-діагностики пропонується провести діагностику фінансової спроможності наявних інноваційно-інвестиційних проектів (містить фінансову оцінку проектів та оцінку ефективності на основі концепції дисконтування грошових потоків) (рис. 2).

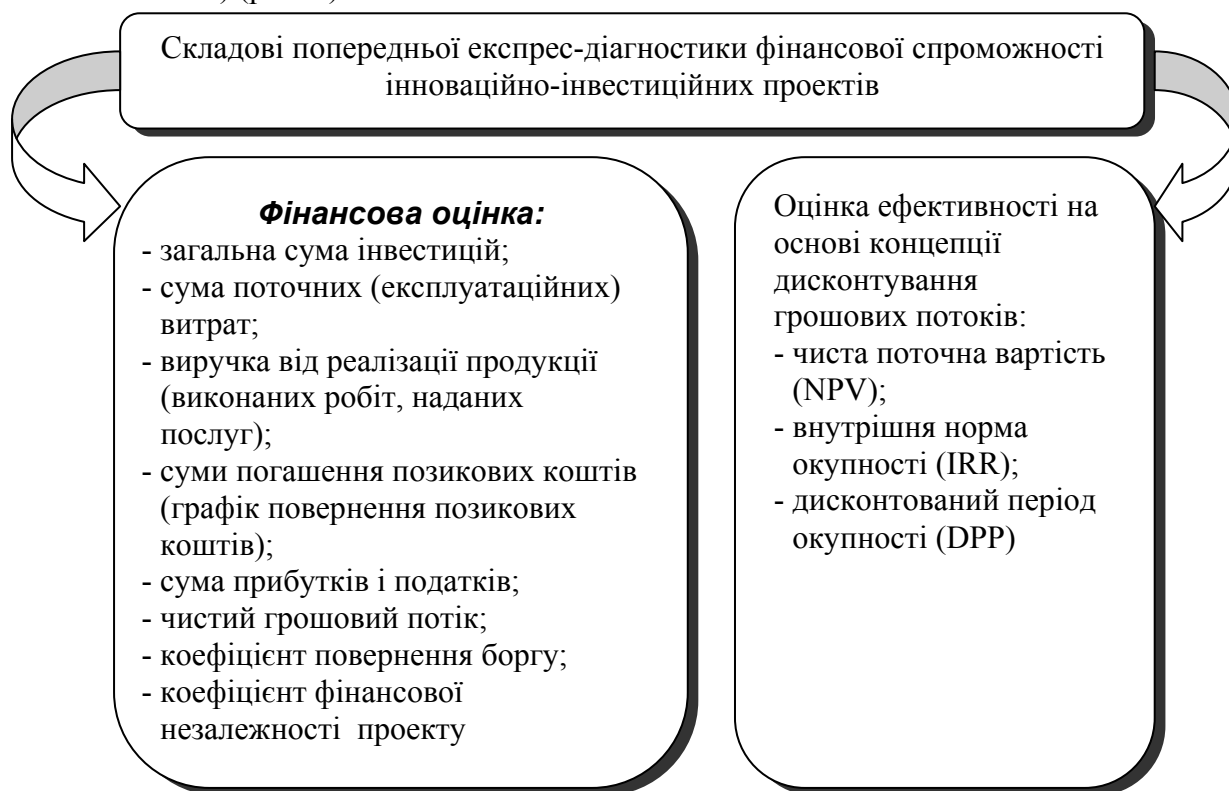

Рис. 2. Складові експрес-діагностики фінансової спроможності інноваційно-інвестиційних проектів

Джерело: розробка автора

Фінансова складова діагностики містить розрахунки основних показників, які викликають зацікавленість з боку потенційних інвесторів і будуть використані при розрахунку показників економічної ефективності інноваційно-інвестиційних проектів.

На основі підходів, викладених в [4, 5, 9], для фінансової оцінки інноваційно-інвестиційних проектів пропонується використовувати розрахунок необхідних показників з метою визначення потенційної прибутковості кожного із проектів і зробити висновок про прийнятність конкретної пропозиції.

Визначення загальної суми інвестицій передбачає визначення можливості інвестування, наявності певної суми вільних власних коштів, яку підприємство готове вкласти в той або інший проект (проекти), або частку коштів, яку підприємство вимушене отримати в позику.

Розрахунок поточних (експлуатаційних) витрат на виробництво продукції (виконання робіт, надання послуг) бажано виконати з розбивкою на постійні і змінні у кожному періоду реалізації проекту.

Виручка від реалізації продукції розраховується виходячи з обсягу виробництва у натуральному вираженні й ціни продукції.

У процесі розрахунку сум погашення позикових або притягнутих коштів може бути кілька варіантів. Якщо планується додаткова емісія, то слід указати вартість однієї акції, кількість акцій і розмір виплачуваних дивідендів по придбаних акціях. Залучення інвестиційних коштів також можливо шляхом ведення спільної діяльності. При цьому обговорюється поділ повноважень при управлінні інноваційно-інвестиційним проектом, права й обов'язки кожного з учасників, способи погашення інвестицій (наприклад, право придбання акцій, частка готової продукції, частка отриманого прибутку) і строки повернення інвестиційних коштів.

Як свідчить практика, найпоширенішою формою інвестицій є кредитні кошти. Такою формою інвестування, в основному, займаються комерційні банки. На основі укладеної кредитної угоди здійснюється розрахунок повернення кредиту, тобто визначення сум погашення боргу. На цьому етапі необхідно досить чітко викласти схему й періодичність виплати відсотків і основної суми інвестиції, тому що для інвестора це є першочерговою умовою видачі кредиту. Недостатньо обґрунтовані розрахунки при фінансовій оцінці можуть викликати негативну реакцію з боку потенційного інвестора, і проект може бути свідомо відхилений. Оскільки при розрахунку сум погашення кредиту, нарахуванні й виплаті відсотків можливі кілька варіантів, то й розрахункові співвідношення мають будуть різними:

а) сума боргу й нараховані відсотки ($B_{\%}$) виплачуються вроздріб протягом усього строку надання кредиту. У цьому випадку сума погашення боргу в розрахунковому періоді визначається за формулою:

$$B_{\%} = C_b + (B_{\text{п}} \cdot V_{\%}), \quad (1)$$

де C_b – сума виплати боргу в розрахунковому періоді;

$B_{\text{п}}$ – сума боргу на початок періоду;

$V_{\%}$ – банківський відсоток.

Сума виплати боргу в розрахунковому періоді встановлюється підприємством самостійно виходячи з величини отриманого прибутку, але не нижче мінімальної суми, яка за умовами позики повинна бути погашена в розрахунковому періоді.

Сума боргу на початок періоду розраховується в такий спосіб:

$$B_{\text{п}} = B_{\text{п}t-1} - C_b, \quad (2)$$

де $B_{\text{п}t-1}$ – борг на початок попереднього періоду. При $t=0$ борг на початок розрахункового періоду дорівнює сумі наданого кредиту ($B_{\text{п}} = C_{\text{кр}}$);

б) сума боргу виплачується вроздріб, а відсотки – наприкінці терміну дії кредитної угоди. Тоді сума, виплачувана по кредиту в розрахунковому періоді дорівнює C_b , а сума відсотка по кредиту ($CB_{\%}$) визначається в такий спосіб:

$$CB_{\%} = \sum_{t=0}^n B_{\text{п}} \cdot V_{\%}, \quad (3)$$

де n – строк надання кредиту;

в) сума боргу з відсотками ($CB_{\%}$) виплачується наприкінці терміну дії кредитного договору. При цьому розрахунок суми погашення боргу:

$$CB_{\%} = C_{\text{кр}} \cdot (1 + T_{\text{кр}} \cdot V_{\%}), \quad (4)$$

де $T_{\text{кр}}$ – термін надання кредиту;

г) сума боргу ($C_{кр}$) виплачується по закінченню терміну дії кредитного договору, а відсотки – кожний період реалізації проекту до моменту погашення всієї суми боргу. Тоді сума відсотка за кредитом у розрахунковому періоді визначається за формулою:

$$CB_{\%} = C_{кр} \cdot B_{\%}. \quad (5)$$

На підставі даного розрахунку робиться висновок про вчасне повернення кредиту й систематичність повернення позикових коштів, що дозволяє підприємству оцінити свій фінансовий стан у кожному періоді реалізації проекту.

Розрахунок прибутків і податків здійснюється у кожному періоді реалізації проекту з урахуванням діючої ставки оподаткування.

Сума чистого прибутку ($\Pi_{ч}$) визначається як різниця між величиною прибутку до оподаткування (Π) і сумою податку на прибуток ($\Pi_{п}$) за формулою:

$$\Pi_{ч} = \Pi \cdot \left(1 - \frac{\Pi_{п}}{100}\right), \quad (6)$$

де $\Pi_{п}$ – діюча ставка оподаткування прибутку, %.

Для визначення чистого грошового потоку в розрахунковому періоді t ($ЧГП_t$) використовуються як доходи чистий прибуток від реалізації продукції й сума амортизаційних відрахувань, а як видатки – загальна сума інвестиційних коштів. Чистий грошовий потік розраховується за формулою:

$$ЧГП_t = \Pi_{ч_t} + A_t - I_t, \quad (7)$$

де $\Pi_{ч_t}$ – чистий прибуток у періоді t ;

A_t – сума амортизаційних відрахувань у періоді t ;

I_t – загальна сума інвестиційних коштів у періоді t .

Розрахунок чистого грошового потоку надалі використовується при визначенні показників економічної ефективності інноваційно-інвестиційних проектів (NPV, IRR, DPP).

Коефіцієнт повернення боргу пропонується визначити шляхом відношення сукупного потоку грошових коштів до мінімально припустимої суми виплати боргу, яка на умовах позики має бути погашена у даному періоді. Очевидно, при коефіцієнті повернення менше «1» неможливо виконати умов позики. Тому розрахункове значення цього коефіцієнта повинне бути вище 1,0 у кожному періоді реалізації проекту, доки не погашена заборгованість, тоді проект має «запас потужності» на випадок непередбачених обставин. При порівнянні кількох альтернатив перед потенційним інвестором (кредитором) перевагу будуть мати ті проекти, у яких значення коефіцієнта повернення боргу буде максимальним.

Коефіцієнт фінансової незалежності розраховується як відношення суми власних коштів до загальної потреби в інвестиційному капіталі для даного інноваційно-інвестиційного проекту. Рекомендоване значення для даного коефіцієнта (0,5-1,0). Це надає впевненості потенційному інвесторові (кредиторові) у тому, що весь позиковий капітал може бути компенсований власністю підприємства. Цей коефіцієнт свідчить фінансову спроможність з погляду незалежності від позикового капіталу.

За допомогою розрахунку пропонованої системи показників з одного боку підприємство, а з іншого – потенційний інвестор, зможуть одержати інформацію про прибутки, збитки і витрати у кожному періоді реалізації проекту, а також прогнози руху наявних грошових коштів, строки і форми погашення позикового капіталу за кожним інноваційно-інвестиційним проектом.

Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційних проектів, заснована на концепції дисконтування грошових потоків передбачає розрахунок таких відомих показників: чиста поточна вартість (NPV), внутрішня норма окупності (IRR), дисконтований період окупності (DPP).

Запропонований методичний інструментарій блоку 3 (рис. 1) у такій комбінації передбачає використання мінімально необхідної і достатньої кількості показників, які мають бути обов'язково враховані на етапі попередньої експрес-діагностики І-ІСП, а також можуть використовуватися для відбору інноваційно-інвестиційних проектів, що дозволяє швидко

обрати проект (проекти) з кількох альтернатив для більш детальної, поглибленої діагностики.

Запропонований підхід до діагностики фінансової спроможності інноваційно-інвестиційних проектів може бути використаний на практиці у більшості випадків на промислових підприємствах України, а також іншими суб'єктами інноваційно-інвестиційної діяльності.

Четвертий блок запропонованої концептуальної моделі діагностики І-ІСП (рис. 1) передбачає вибір методу і формування системи показників для проведення діагностики.

У результаті проведеного наукового пошуку у даному дослідженні для діагностики І-ІСП у конкурентному просторі пропонується використовувати один з методів математичного моделювання, який базується на теорії розпізнавання образів із застосуванням статистичного методу як найбільш оптимального з погляду вірогідності розпізнавання.

Для того щоб правильно оцінити стан об'єкта діагностування, необхідна система критеріїв, здатних адекватно відобразити специфіку конкретного об'єкта з урахуванням факторів, що впливають на нього в той або інший період часу. Це, насамперед, побудова системи показників для оцінки стану об'єкта, розробка якісних і кількісних характеристик, шкал для виміру певних значень цих характеристик і показників. Вибір системи показників буде також залежати від попередніх етапів моделі (мети діагностування й результатів експрес-діагностики).

Система, що розпізнає, будучи центральною ланкою в вирішенні завдань діагностики І-ІСП, висуває високі вимоги до якості вхідної інформації. Ознаковий простір – це узагальнена характеристика діяльності підприємства по більш ніж одній ознаці у формі набору чисел, кількість (розмірність простору) яких дорівнює числу ознак [9, с.71]. У такій формі вхідна інформація, що надходить на вхід системи, що розпізнає, придатна для подальшої обробки за допомогою цієї системи.

Визначення набору ознак $X_1, X_2, \dots, X_p$, тобто формування ознакового простору, є невід'ємною складовою частиною процесу, що розпізнає. З одного боку, обрана сукупність ознак повинна найбільшою мірою відображати всі ті властивості станів, які важливі для їхнього розпізнавання, тобто набір $X_1, X_2, \dots, X_p$ повинен бути найбільш повним. З іншого боку, зі збільшенням розмірності (p) ознакового простору дуже швидко зростають обчислювальна складність процедур навчання й прийняття рішення, матеріальні й трудові витрати на вимір необхідних характеристик об'єктів, тобто на одержання спостережень на етапі навчання й прийняття рішень. На вирішення даного завдання спрямований четвертий блок запропонованої в даному дослідженні концептуальної моделі діагностики І-ІСП.

П'ятий блок «Діагностика інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі» (безпосередньо процес просторової та часової діагностики) є основним у запропонованій моделі (рис. 1) та прямо залежить від мети діагностування. До практичного використання пропонується підхід заснований на математичному апараті теорії розпізнавання образів із застосуванням статистичного методу як найбільш зручного з погляду вірогідності розпізнавання. Розробка практичних рекомендацій щодо використання даного підходу є предметом подальших досліджень.

Шостий блок «Узагальнення результатів діагностики» передбачає узагальнення результатів усіх попередніх етапів (підготовка числових і текстових прогнозів, зведену відомість результатів розрахунків у табличній формі, при необхідності графічна інтерпретація розрахункового матеріалу, побудова діаграм та інший ілюстративний матеріал).

Сьомий блок «Прийняття рішень та розробка відповідних заходів на основі результатів діагностики» зводиться до висновків про інноваційно-інвестиційну спроможність підприємства враховуючи мету діагностування. Якщо, наприклад, метою діагностування було віднесення досліджуваного підприємства до об'єктів з низьким або високим рівнем інноваційно-інвестиційної спроможності, то рішенням з боку особи, що приймає рішення

(потенційного інвестора), може бути включення його в інвестиційний портфель або вилучення зі списку розглянутих об'єктів інвестування.

Восьмий блок «Моніторинг і контроль за виконанням запланованих заходів» запропонованої концептуальної моделі (рис. 1) передбачає моніторинг за поведінкою стану об'єкта діагностування, розробку й впровадження додаткових необхідних заходів, спрямованих на досягнення поставленої мети.

Таким чином, запропонована концептуальна модель діагностики інноваційно-інвестиційної спроможності підприємства у конкурентному просторі відображає основні етапи та їх послідовність при здійсненні даного процесу, містить попередню експрес-діагностику та безпосередньо процес просторової та часової діагностики І-ІСП, що відбивають третій і п'ятий блоки відповідно.

Основним акцентом у даному дослідженні є п'ятий блок запропонованої моделі, який є безпосереднім втіленням запропонованого концептуального підходу та розробки рекомендацій до практичного використання методичного інструментарію діагностики І-ІСП у конкурентному просторі. Застосування запропонованого інструментарію на практиці дозволить позиціонувати досліджуване підприємство серед конкурентів та віднести його до класу з відповідним рівнем інноваційно-інвестиційної спроможності. Відповідні висновки та результати можуть бути основою для прийняття інноваційно-інвестиційних рішень.

Істотною перевагою та вагомою відмінністю запропонованої моделі є використання як інформаційної бази проведення діагностики виключно даних статистичної та бухгалтерської звітності. Це забезпечує доступність інформації, її об'єктивність, прозорий характер процесу вибору та формування системи показників для діагностики. Особливу актуальність ця перевага набуває в процесі збору, обробки інформації та формування системи ознакових характеристик для підприємств-конкурентів, які обрані для формування контуру діагностики в просторовому вимірі.

Таким чином, основні блоки даної моделі є основою для розробки відповідного методичного інструментарію просторової та часової діагностики І-ІСП й базою для подальших досліджень.

Література:

1. Перерва П.Г. Трансфер технологій : монографія / П.Г. Перерва, Д. Коциски, Д. Сакай, М. Верешне Шомоши. –Х. : Віровець А.П. "Апостроф", 2012. – 668 с.
2. Проблеми і перспективи ринково-орієнтованого управління інноваційним розвитком : монографія / за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенко. – Суми : ТОВ "друкарський дім "папірус", 2011. – 644 с.
3. Ястремська О.М. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства / О.М. Ястремська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 392 с.
4. Соколова Л.В. Моделювання вибору інвестиційно-привабливого промислового об'єкту / Л.В. Соколова, Т.М. Герман // Економіка : проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Випуск 249. – В 5 т. – Т. 5. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – С. 1312-1316.
5. Микитюк П.П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств : монографія / П.П. Микитюк. – Тернопіль : Тернограф, Тернопільський національний економічний університет, 2009. – 304 с.
6. Лабунська С.В. Проблеми оцінки інноваційної спроможності в системі економічної безпеки підприємства / С.В. Лабунська // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції / Національний університет "Львівська політехніка". – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 232–233.
7. Смолінська Н.В. Методичні підходи до оцінювання рівня інноваційної спроможності підприємства / Н.В. Смолінська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – С. 215-221.
8. Мельник О.Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: монографія / О.Г. Мельник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 344 с.
9. Фомин Я.А. Диагностика кризисного состояния предприятия: Учеб. пособие для вузов / Я.А. Фомин. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 349 с.
10. Публікація документів Державної Служби Статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2005/pr/prm_gic/pm_u/prm_met.html

**Scientific journal
«ECONOMICS AND FINANCE»**

**Publishing house «BREEZE»,
Montreal, Canada**

PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF BUSINESS

Collective monograph

Passed for printing 28.11.2014. Appearance 27.10.2014.

Format 60x84/16.

Conventional printed sheets 22,6. Circulation 300 copies. Order 15.

Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2014

For permission to use material from this text, please contact the publisher at:

Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada
88, 2-th avenue, Lasalle H8P 2G2,
Tel.: +380688517552

ISBN 978-1-926711-21-8